

sub numirea „Erdélyrészi Kárpátesület” („Societatea Carpatină a părților ardelenene”), care pe lângă scopuri economice, va urmări și o importantă politică națională. Această societate va avea un organism social, care să întrunească naționalitățile.

Miniștrii au primit pe reprezentanții „cele mai mari și mai importante societăți naționale” din țară (adecă ai Kulturegyletului) cu o extraordinară prezență și afecțiune. Conte Bethlen András, ministru de agricultură, punându-mare pondă pe înființarea societate din punct de vedere economic și politic declară, că la constituirea noii societăți își va trimite reprezentantul său. Totuși de acestu prilej a comunicat, că densul a luat toate dispozițiunile, ca în Geoagiul de jos să se întemeieze o școală de agricultură din banii „Kulturegyletului” pe sâma Săcilor.

Baross Gábor, care de când e ministru nu a fost o cerere a Kulturegyletului, care să o fi respins, arată în deosebi dorința sa, de a face ca societatea Kulturegyletului, ce se estinde ca o mrejă asupra țerei întregi, să folosească intereselor acțiunii seculare pornite de densul în cadrul portofoliului său și în o estensiune mare.

Reprezentanții „Kulturegyletului” cu bucurie au aflat, cum ministrul recunoșce, că „causa seculare este cauza susținerii Ardealului, ă aceasta este sârtea Ungariei.” Asemenea și ministrul de finanțe Wekerle Sándor a promis totu spriginul său. Densul pune la dispozițiunea „Kárpátesületului” băile din „Borvölgy” situate în cel mai frumos loc al țării, cari până acuma au fost în proprietatea fondurilor grănițare și năsădene.

„Kulturegyletului” termină foia unghurească, luându în considerațiune, marea acțiune pornită de Baross Gábor în cestiunea seculare, își va estinde mrejă pe un terenu mai larg.

SCRIRILE PILEI.

Maghiarizarea în armată. În zilele acestea, colonelul br. Kotz a cercetat regimentul de husari staționat în Sâmbăta, luându parte la prelecțiunile voluntarilor. Cu ocaziunea acăta, după cum comunică ăarele unghuresci, colonelul Kotz vădându, că unul dintre profesori n'a datu explicări și în limba unghurească, s'a supăratu foou, și pe profesori i-a dojenitu cu cuvintele: „Nu uitați, d-lor, că ascultătorii D-voștre

sunt Maghiari și că între ei se află mai mult inși, cari abia decă pricepu ceva nemșese. De aceea pretindu, ca fiă-care obiectu de învățămentu să se esplice și în limba maghiară.” De asemenea se scrie despre subcolonelul Jenkiewitz, că pe un locotenent l'a pedepsitu cu 14 zile arestu de casarmă, din causă că n'a înțelesu raportul, ce i-l'a făcutu unu suboficeru în limba maghiară; tot-odată l'a dojenitu cu cuvintele: „d-ta te afli aici la regimentu deja de 6 luni și încă nu ți-ai luat atăta ostenelă, ca să înveți câtu de câtu limba unghurească!”

De observatu este, că despre br. Kotz se dice, că e cehu, ă despre Jenkiewitz se dice, că e polonu. Va să dice avem de-a face cu doi „ujmagyar”, cari pentru „patriotismul” lor „naționalu maghiaru” ađ-măne potu să fiă încă și decorați.

Dar de anulu nou. Din incidentulu anului nou, Maiestatea Sa a trimisu marelu kulturegyletistu dela Orade, episcopulu Schlauch, portretulu său în cadre de aur și în mărime naturală, dreptu amintire de orele, ce Maiestatea Sa le-a petrecutu tōmna trecută în Oradea-mare. Tabloulu representă pe Maiestatea Sa îmbrăcată în uniformă de generalu unghurescu.

Versatu. Din Lugoșu ni-se scrie, că acolo, mai alesu între copii, băntue versatul în măsură ingrozitoare, secerându numărōse victime. Tōte școlele s'au închisū în urma acăta.

Invitare la serata declamatorico-musicală împreunată cu danțu, arangiată de corpul didacticu rom. din Săcele, care va fi în 30 Decemvre st. v. a. c., în sala hotelulu „Sore” din Satulungu, în folosul bibliotecii tractului. Prețulu intrării după bunăvoință. Inceputulu la 7¹/₂ ore sēra. — Comitetul arangiatoru. — Programa: 1. a) Colindă, de G. Dima. esec. de corulu invē. b) Corōna cufundată, de H. Bōniche, esec. de corulu inv. 2. Soldanū vitēzulu, de V. Alexandri. 3. a) Uite mamă colōn sātă, de G. Dima. b) Serenadă, esec. de corulu invē. 4. Solo. 5. Pe pământulu Turcului, declamațiune. 6. Sunt soldatū, de G. Dima, esec. de corulu inv. După produțiune urmēză danțu.

Convertire. În comuna Vamos din comitatulu Vesprimului, după cum se comunică de acolo, 32 de familii romano-catolice, constatătoare din 92 de membri, s'au declarat pe cale oficială, că trecu la religiunea reformată.

Corespondența „Gaz. Trans.”

Cetatea de baltă, 27 Decemvre 1890.

D-le Redactoru! Diua de 26 Decemvre n. pentru Romāni din cercurile administrative Diciosānmărtin și Ernutu e de mare însemnătate, căci în acăstă ăis'au inaugurat alu XXXII-lea Despărțēmentu alu „Asociațiunei Transilvane pentru literatura romānă și cultura poporulu romānū.”

Administratorulu protopopescu Iacobu P. Macaveiu în diua amintită la 2¹/₂ ore p. m. în sala ceaspațiosă a Otelulu Naționalu din Diciosānmărtin, — în urma incredințarei primite din Sibiu dela comitetulu „Asociațiunei transilvane”, a deschis ședința arătându scopulu intrunirei și provocându pe cei preșenți să alēgă unu birou ad hoc, constatoru dintr'unu președinte și unu notaru.

Au luat apoi cuvēntulu preotulu din Bozieșu, Vas. B. Muntenescu, și a vorbitu despre „Asociațiunea transilvană”, despre despărțēminte, și în speci: despre despărțēmentu ăsta nou alu XXXII-lea, a explicat cu cuvinte populare și ușor de priceputu, ce întemneză cuvēntulu: „cultura”; a îndemnatu pe toți, ca după puteri să sprijinesc și să ajute astfel de întreprinderi atātu de salutare și folositoare.

Adunarea a aclamatū de președinte ad hoc pe avocatulu din Diciosānmărtin Vasile Zehanū și de notaru ad hoc pe adm. prot. Iacobu P. Macaveiu. Președintele ad hoc pentru înscrierea de membrii a suspinsu ședința pe 15 minute și s'au înscriș: „adv. Vasile Zehanū de membru fondatoru, 21 membrii ordinari — preoți, invēțatori și alți inteligenți — și 20 de membrii ajutatori, mai cu sēmă din poporulu opincaru neciutoru de carte.

După redeschiderea ședinței, la propunerea protopresbiterulu N. Todoranū, s'a alesu o comisiune candidatōriă de 7 membri, în persoanele d-lor: Vasiliu Moldovanū, președinte de sedriu orf. în pensiune; Daniel de Tamașu prot. em. Nicolau Todoranū, protopresb. gr. or. Mironu Dascalu preotū, Vasiliu P. Muntenescu preotū, Petru Sāmărghitanū, preotū, și Petru Nirășteanu preotū; Comisiunea alēsă prin raportorulu său V. B. Muntenescu, propune și adunarea primesece ca: Directoru pe Vasiliu Zehanū, avocatū, ăr ca membri în comitetu pe: Iacobu P. Macaveiu adm. protop. în Diciosānmărtin; Nicolau Todoranū, preotū în Cetatea de Baltă; Simionu Căluțu adv. în Diciosānmărtin, Vasiliu Moldovanū președinte de sedria orf. în

pensiune, Danielu de Tamașu prot. în Deagu și Petru Nirășteanu preotū în Ernutu. La cetirea fiă-cărui nume adunarea și-a esprimat consimțulu prin: „să trăie-scă și astfel atātu Directorulu despărțēmentulu câtu și comitetulu au fostu alesu unanimu. Protopopulu Tamașu însă a abdisu și la propunerea comisiunei candidatōre, a fostu înlocuitu cu d-lu Timoteiu Circa, comerciantu în Diciosānmărtin, pe care adunarea l'a primitu cu: „să trăiescă”, ăr comitetulu l'au însărcinat cu casieritul despărțēmentulu. Căluțu fū alesu controlorū, ăr Macaveiu secretarū. După aceștea funcționarii și-au ocupatū locul la masă și au procesu la încassarea tacsei de pe la membri, mulți au plătitu, dēr adevărata sumă, ce a încursu, nu-mi este cunoscută.

Preotulu Vasile B. Muntenescu a propus de-o parte, ca comitetulu despărțēmentulu nostru să trimită din simulu său doi inși, cari să viziteze școlele din despărțēmentu și să asiste la esamenulu prunciloru, despre progresu să raporteze la comitetu și apoi la comitetulu Asociațiunei; ăr de altă parte ca comitetulu despărțēmentulu să rōge pe comitetulu Asociațiunei Transilvane din Sibiu, ca din suma încasatā ca taxă de pe la membri, să lase a subtrage 20—30 fl. v. a. și ăști bani să-i dea remunerațiune la celu mai harnicu invēțatoru din despărțēmentu, care va fi arătat celu mai bunu progresu în obiectele propuse, dēr mai vērtoșu în pomologiă și în industria de casă.”

Avocatulu Căluțu dice, că partea primă a propunerei părintelui Muntenescu nu cade în sfera de activitate a Asociațiunei Trans., de altfelu nu se află în statute și n'a anđitū să se fi practicatū nici în vre-unu despărțēmentu, prin urmare cere ca nici să nu se inducă în protocolulu ședinței, ăr protopopulu Todoranū cetesece din statute mijlocele prin care se pōte ajunge scopulu Asociațiunei și se pōte promova cultura; dice apoi, că adunarea presentă a fostu nu mai constituantă și întregu procesulu verbalu are să se așternă la comitetulu asociațiunii spre aprobare; comitetulu despărțēmentulu nostru, în timpū, va binevoi a formula unu programū, în care

*) Pe câtu scimū noi, despărțēmentulu din Sălagiu tocmai în asemenea modu operēză și încă cu succesu bunu. Nu trebuie să se uite, că statutele unei societăți arată mai multu numai directive acțiunei, căutarea mijlocelorū mai potrivite însă pentru ajungerea scopulu rămāne la zelulu și buna chibzuință a membrilor. — Red.

nea amenințătoare sculări a diplomației rusesci în contra Porții în cauza principatoru, a bătutu foarte tare la ochi. Nimenea nu este, care să nu cunoșcă încurcatura stare a Germaniei peste tot și mai alesu a Austriei, precum și născută de aci greutate de a păși în cele din afară cu energiă; dēr cu tōte acestea decă vomu cugeta, că în cele din urmă Porța nief a cerutu nief a așteptatū mai multu decātu ca politica ei în contra nedreptelorū pretențiunū ale Rusiei să fiă aprobate, pasivitatea Internunciului Austriei rămāne ori și cum neesplicabilă; și omulu se simte fără voiă aplecatū a da credēmentu unui prepusu acceptatū din mai multe părți că cabinetulu vienēzū a fostu din mai înainte înțelesu cu Rusia, pentru ca astfel să-și asigureze votulu și ajutorulu acăstui puteri în cestiunea Italiei.

„Cātu pentru acăta, fiă așa seualțel, atātu este adevēratu, că și cea mai nouă ocaziune de a deschide influenței germane unu drumu sigurū și îndelungu ăitoru spre răsăritu a fostu nebagatū în sēmă.

Dēr sōrtea Principatoru Danubiane încă nu este determinatā; însă se relupă Turcia a pune în lucrare tōte măsurile, ce i-se propun de cătră Rusia, încă arată că printre armările sale cele puternice și prin trimiterea numărōselorū trupe spre Dunăre, aceea bună înțelegere dintre ea și Rusia, la care se provocă necontentu manifestele rusesci, este numai sfortatā și minutalā, însă mai e timpū de a reapuca și a îndrepta acea

ce s'a trecutū cu vederea.

„De aceea imi iau voiă de a desfășura înaltulu Ministeru în puține cuvinte mijlocele prin a cărora punere în lucrare răsăritulu Europei se pōtă asigura în interesul Germaniei și alu țērilor dela Dunăre peste tot, și prin care în parte se pōtă întreprinde și acum unu ce foarte importantu pentru Moldavia și Romānia, ce gemu sub indoita ocupațiune militară.

„Dela marginele sudostice ale Germaniei până la Marea Nēgră suntū mai alesu două popōre, cu puțină la numărū, Maghiari și Romāni orientali, cari li taiă poporimea slavica în două părți. Intre ei locuesc și Germani anume nise neînsemnătoare colonii germane prin Ungaria și apoi mai virtōsu Sașii în Transilvania. Acăști din urmă, ca la trei sute de mii cu numărul, esistau de seculi ca o națiune de sine, cu drepturi și privilegii singulare până ce uniunea Transilvaniei cu Ungaria, decretatā în dieta dela Clușiu în contra voinței lorū și în contra voinței Romānilorū, a trasu după sine nimicirea existenței lorū politice, și a ocașionatū ridicarea lorū, în unire cu Romāni, în contra Maghiarilorū.

„Acăstă insurgență din Transilvania, ca să însemnāmū în trecētū, n'are nimicū a face cu mișcăciunile slavice, n'are nief o tendință reacționară, precum place unora a dice, și nu ăntesce la stingerea Maghiarilorū ori la îngroparea libertății lorū. Nu; acăta e unu resbelu impus de nevoiă, o luptă în contra pretențiunilorū și în contra terorismulu partidei maghiarizătoare, ce acum se află la gu-

vernū; și nu are altu scopu decātu egalitatea de drepturi pentru națiunea germană și romānă așa cum s'a pronunțatū ea în Constituțiunea austriacă și probarea prin faptă a neclintitei lorū credințe cătră Casa Habsburg. De aceea Sașii și Romāni în Transilvania s'au declaratū pentru Constituțiunea austriacă. Ca născutū Romāni din Transilvania, crescutū între Romāni, Sași și Maghiari, sunt cunoscutū cu starea și relațiunile acestorū țēri.

„Decă Maghiarii arū fi recunoscutū și asiguratū prin lege pe cele-lalte naționalități, ei ar fi avutū în Romāni și Sași pe cei mai naturali și mai credincioși conluptatori în contra pornirilorū panslavice, decă acestea esistă în adevēru.

„Dēr Germanii acăștia suntū, după numărulu lorū, unu elementu cu multu mai neînsemnătoru decātu ce să se pōtă lua dreptū basă pentru combinațiuni politice înămeritate (?). Din contra Maghiarii și Romāni orientali se însușescū întemeierii unui propugnaculu tare și permanentu în contra panslavismulu în interesul libertăței Europei și alu luminei. Ambele elemente, celu maghiaricu ce se ține de familia semitică, și celu orientalu romanu, a căreia patrie originară este Italia, esistă astăđi în răsăritulu Europei cu totul isolate, întocmai ca o insulă într'o mare slavica, care numai printru' o îngustă limbă de pământu se unesece spre apusū cu Germania.

„Precum este de învederatū, că numai peste cadavurulū acestorū două națiuni și peste alu Sașilorū ce locuescū

printre ei, vorū putē a-și da mâna Slavii despre răsăritu și miadă-nōpte cu cei dela miadăđi spre a realiza unu imperiu universalu slavu, totu așa este de sigurū că numai prin întemeierea unui statu maghiaru liberu și fundarea unui asemenea statu romānū tare mai încolo spre răsăritu, și prin alegerea lorū de Germania va deveni panslavismulu cu neputință, ăr Maghiarii și Romāni în stare de a-și implini misiunea lorū, ca înainte-gardă a popōrelorū civilisate în răsăritulu Europei.

„Ce se atinge mai întâiu de Ungaria, nu se pōte nega, că elementulu maghiaricu în acăstu regatū nu este mai nicăiri compactu de ajunsu, astfel, că consolidându-se odată în lăuntru într'unu modu perdurătoru, să-și pōtă urma neimpedecatū a sa misiune. Din contra, Romāni orientali, între termenii vechii Daciei, Dunărea, Nistru și Tisa, facū poporimea cea principală foarte precumpănitōre, căci Romāni stau astăđi în Dacia nouă miliōne în contra două miliōne trei sute de mii Maghiari, Sērbi și Germani, și ce se ține de ambele Principate Danubiane, poporimea este esclusivū romānă.

„Maghiarii vorū să se întărescū prin incorporarea Transilvaniei cu Ungaria, și stōrseră cu putere așa numita uniune în contra voinței Romānilorū și Sașilorū. Dēr națiunea maghiară în Ungaria se afla înainte de uniune într'o proporțiune multu mai favorabilă cătră cele-lalte semini decātu după uniune; pentru-că Transilvania a adusū Ungariei cincū sute de mii Maghiari și unu milionu jumătate

Cursul pieței Brașov

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Banconote românești, Argintă românească, Napoleon-d'or, etc.

Cursul la bursa de Viena

Table with 2 columns: Item name and price. Includes Renta de aur, Renta de hârtie, Imprumutul căilor ferate, etc.

No. 292-1890

456,3-3

Concurs literar

In scopul de a se executa conlucul adunării generale a asociațiunii transilvane din anul acesta, ca din suma de fl. 1000 v. a. votată pro 1890 și din suma de alți fl. 1000 votată pro 1891, se se premieze și tipărescă scrier și broșuri întocmite anume pentru popor din agricultură, igienă, etc. avându acelea a forma „Biblioteca populară a Asociațiunii transilvane”, comitetul Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în ședința sa dela 28 Noemvrie a. c. a hotărât să esorie deocamdată, ca de început, concursul la trei premii pentru următoarele lucrări:

1. Ună premiu de fl. 100 v. a. pentru cea mai bună lucrare asupra următorului subiect:

„Economia noastră după comasare”

Lucrarea va trebui să cuprindă po vețe practice despre metodelor cum ară trebui întocmită economia noastră după comasare, ca să nu suferă poporul, și să fiă anume întocmită pentru popor. Manuscrisul trebuie să cuprindă materia pentru cel puțin 4 côle de tipar în 8º garmond.

2. Ună premiu de fl. 100 v. a. pentru cea mai bună lucrare asupra următoarei teme:

„Higiena copilului dela nascere până la anulul alți 7-lea alți etății”.

Lucrarea va tracta despre totă ce privesce nutirea, îmbrăcăminte, curățenia, locuința, ocupațiunea, mișcarea și joocul copilului, ea va trebui să conțină apoi și profilaxa morburilor de copii și să fiă anume întocmită pentru popor. Manuscrisul trebuie să cuprindă materia pentru cel puțin 4 côle de tipar în 8º garmond.

3. Ună premiu a căru mărime se va hotăr după numărul côlelor de tipar computându-se côle de tipar în 8º garmond cu fl. 12 v. a. pentru cea mai bună culegere de poesii, basme (povești) și date populare alese, și până acum ne publicate.

4. Afară de aceste premii a hotărât comitetul Asociațiunii transilvane să destineze suma de fl. 400-500 v. a. pentru a se premia din ea cele mai bune studii științifice asupra unor teme alese liber de autori din ramul istoric și epigrafic, și filologic, cu deosebire în ceea ce privesc trecutul și prezentul poporului român și alți pământului, pe care locuim, și apoi din ramul științelor naturale, care se vor publica și s'au publicat dela adunarea generală din Făgăraș (1889) încôce, prin mijlocirea organului asociațiunii „Transilvania”. Mărimea premiilor pentru studiile aceste științifice se va fixa în vederea valoarei lor științifice.

Terminul prezentării la concursul a manuscriselor relative la premiile de sub Nr. 1, 2, 3, 4 va fi 30 Iunie 1891 n.

Până la acest termin concurenții la unul din premiile esorise vor binevoi a trimite manuscrisele lor la presiulul asociațiunii transilvane în Sibiu, strada Morii No. 8. Manuscrisele intrate mai târziu nu se vor lua în considerațiune.

Manuscrisele se vor presenta anonime și scrise de mână străină, purtând o devisă, care va fi reproducă într'un plic sigilat, conținând numele concurentului.

Acea dintre concurenți, cari reflectă la unul din premiile de sub Nr. 4, pe basa lucrărilor tipărite deja în organul asociațiunii, vor binevoi a notifica aici lucrarea respectivă, și directă fiă pe calea redacțiunii.

Premiile aceste se vor decerne și înainte de terminul fixat mai sus.

Asociațiunea transilvană își rezervă dreptul de proprietate asupra lucrărilor premiate, precum și dreptul de a tipări fiă în organul său fiă separat de acele, lucrările ce vor fi premiate, îndatorându-se a pune la dispozițiunea autorului gratuită 100 esemplare tipărite.

Din fiăcare grupă se va conferi premiul lucrării celei aflate mai bune, și celelalte lucrări, care se vor găsi vrednice de publicare, vor obține o mențiune onorabilă și se vor publica pe rând în organul asociațiunii.

Manuscrisele nepremiate și nementionate se vor remite autorilor, fără a se publica numele lor.

Censurarea lucrărilor intrate la concursul comitetului asociațiunii transilvane o va efectui în sensul conlucului adunării generale a asociațiunii din anul acesta (ședința II, pt. 19, lit. h. 5).

Din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 29 Decemvrie 1890.

G. Barțiu, Dr. I. Crișianu. președinte.

ANUNCIU. Pentru vânzări și exploatațiunii de mine, de păduri, precum și în general de lem-nării (ferestrele) intervenză subsemnatul și se rógă a-lu onora cu comande. ERVIN TOLNAI Alba-Iulia (Gyulafehervár)

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octomvrie 1890.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, B.-Pesta-Arad-Teluz, etc.) and rows for stations and train times.